

Japanese Kunst

HATO-Ensemble
II

Programma 1983

Het programma-onderdeel Japanse Kunst in het Holland Festival 1983
is mede mogelijk gemaakt door de steun van het Prins Bernhard Fonds.

HATO Ensemble

Michio KAI	: fluit	Yoko ABE	: piano
Mifune TSUJI	: viool	Michael de Roo	: slagwerk
Kazuo OKUMURA	: viool	Hitomi ENDO	: shakuhachi
Yuko INOUE	: altviool	Akiko NISHIGATA	: shamisen, koto
Tadashi TANAKA	: cello	Chieko FUKUNAGA	: koto

Programma:

Kengyo MITSUZAKI	: Godan-Ginuta (19e eeuw) voor twee koto's
Anonymus	: Tsuru-no-Sugomori voor shakuhachi
Kengyo KIKUOKA (1791-1849)	: Kajimakura voor shakuhachi, zang, shamisen en koto

Pauze

Toru TAKEMITSU (1930-)	: Voice (1971) voor fluit
Joji YUASA (1929-)	: Projection (1970) voor twee violen, altviool en cello
Yuji TAKAHASHI (1938-)	: Jitr Pumisak (1978) voor fluit en piano

Pauze

Maki ISII (1936-)	: So-gu I (1970) voor shakuhachi en piano
Makoto SHINOHARA (1931-)	: Turns (1983) voor viool en koto
Toshi ICHIYANAGI (1933-)	: Wa voor twee koto's, piano en slagwerk

Haarlem, Concertgebouw: 11 juni 1983, aanvang: 20.00 uur

Programma:

Godan-Ginuta

Dit bekende koto-stuk werd geschreven rond 1830 door Mitsuzaki KENGYO. Het stuk is geïnspireerd op het vollen van geweven stukken. Deze bewerking dient om het weefsel te verdichten en de stof zachter te maken. Daartoe wordt een doek op een houten blok gelegd en met een stok geslagen. Dit tafereel wordt als zeer poëtisch beschouwd, en is een gebruikelijk onderwerp in literatuur en muziek.

Het bestaat uit vijf delen (Godan). Naast een populaire compositie is het ook historisch gezien een belangwekkend werk: het was het eerste stuk dat voor twee koto's in verschillende stemming werd geschreven, de één in de gangbare hirajoshi-stemming, de andere koto in de kumoi-joshi-stemming.

Tsuru-no-Sugomori (het nestelen van een kraanvogel)

Kraanvogels worden in Japan als heilige vogels uit oude tijden beschouwd, omdat zij, veel meer dan andere vogels, zorgdragen voor hun jongen. De muziek brengt het mystieke van hun bestaan tot uitdrukking met name het nestelen bij de dageraad en daarna de verschillende vluchten die ondernomen worden, waarbij een gevoel van barmhartigheid en erbarmen in de muziek doorklinkt.

Kajimakura (slapen op een boot)

Lied over de prostitutie: weeklacht over het ongelukkige lot, vergeleken met het leven op een woonboot, en over de hoop op bevrijding door de ware liefde.

Er is een virtuoos instrumentaal intermezzo tussen de twee strofen.

Pauze

Voice

Voice werd geschreven voor A. Nicolet en is geïnspireerd op een gedicht van Takiguchi 'Wie gaat daar? Wie je ook bent, spreek, doorzichtigheid!' De muziek uit het noh-theater beïnvloedde dit werk voor fluit solo in sterke mate. Kleur, timbre en buiging van de toon veranderen door de talrijke wisselingen van vingerzetting, een pure toon is zeldzaam en de stem wordt veel gebruikt.

Projection

Projection voor een strijkkwartet bestaat uit een deel met twaalf onderdelen. Het principe dat gebruikt werd in de compositie maakt het mogelijk veel geluiden gelijk te stellen aan één geluid en omgekeerd. In het werk ontwikkelde de componist nieuwe speeltechnieken en geluidsmateriaal waarbij het hem ging om het vormen van een nauw verweven eenheid van homofonisch geluid door middel van de integratie van het geluid van de verschillende instrumenten die identieke technieken tegelijkertijd gebruiken.

So-gu I

Een niet voorziene, toevallige confrontatie van twee afzonderlijke solostukken, een voor piano, een voor shakuhachi. Een onderling verband werd bewust vermeden. Het is de bedoeling dat de toevallige confrontatie van deze twee verbandloze stukken en de schijnbaar niet te verenigen historische ontwikkeling en betekenis van twee gelijkwaardige instrumenten, elk representatief voor oost en west, het uitgangspunt vormen voor iets nieuws. Het is dus geen samenspel in de gangbare betekenis van het woord. Als dit subtiele contactzoeken van de twee gelijkwaardige instrumenten, en van de individuele solisten, ook maar even leidt tot het waarnemen van zo'n nieuwe klankwereld, heeft So-gu I zijn doel bereikt.

Turns

Deze compositie verloopt in vijf fasen, die zich op elkaar stapelen via een soort augmentatie-techniek; elk deel bestaat uit positieve, negatieve en neutrale elementen. Op het eind van het laatste deel, keert de muziek terug naar het begin van het eerste deel.

De muzikale beweging kan tot uitdrukking gebracht worden door het invoegen van bescheiden theater-elementen door in een cirkel te draaien en van plaats te veranderen tijdens het spelen.

De violist kan het stuk solo spelen of met begeleiding van een koto speler, die twee instrumenten bespeelt, alsmede andere voorwerpen waarmee geluid geproduceerd kan worden.

Dit werk werd in 1983 in Utrecht voor het HATO Ensemble geschreven in opdracht van het Holland Festival.

Wa

In Ichiyanagi's compositie 'Wa' (wiel) worden 'gewone' modale metrische klanken gecombineerd met 'ongewone' chromatische, ritmisch fluctuerende gegevens. De bezetting combineert piano en slagwerk met een tweetal koto's.

HATO Ensemble

Het HATO Ensemble is opgericht in 1981. Hato is het Japanse woord voor duif, het is een symbool van de vrede, de verbroedering tussen mensen van verschillende culturen. Uit de muziek in dit programma blijkt een synthese tussen moderne composities en traditionele Japanse muziek.